

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Utbildningskartläggning

Resultat av behovsanalys

Förord

Denna rapport utgör en kortversion av resultatet från behovsanalysen för det prioriterade CBRNE-området Operativ CBRNE-förmåga. Projektet har genomförts aktörsgemensamt i samarbete med Europeiska CBRNE-centret, Folkhälsomyndigheten, Försvarmakten, MSB, Polisen, Region Skåne, Region Västernorrland, Socialstyrelsen, Storstockholms Brandförsvär samt Totalförsvarets forskningsinstitut.

Karlstad, 2018

Ingrid Persson, Mirja Lenz Torbjörnsson samt Johan Trulsson
Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar, CBRNE-samordning

Sammanfattning

Denna utbildningskartläggning inom området CBRNE har sitt ursprung i den nationella aktörsgemensamma CBRNE-strategin. Behovet av en strategi inom området CBRNE tog sin grund i en önskan att kunna inrikta det samlade svenska arbetet på ett bättre sätt och i en vilja att gemensamt kunna planera, genomföra och följa upp vad som görs inom området, från lokal till nationell nivå. Syftet med strategin är att skapa en gemensam grund och en inriktning för det svenska CBRNE-arbetet.

Strategins mål nummer fyra handlar om styrinstrument. Syftet är att tillgängliga styrinstrument används utifrån ett gemensamt identifierat behov av att skapa förmåga inom CBRNE-området. Det finns många styrinstrument som kan användas för att stödja skapandet inom CBRNE-området. De kan vara lagar och regler, ekonomiska styrmedel eller kunskapsstyrning, som t.ex. utbildning eller övning.

Följande står särskilt om utbildning och övning:

- Planering av utbildning och övning inom CBRNE ska ske integrerat med övrig planering inom området.
- Aktörer bör kartlägga om de hot, risker och förmågeutvecklingsbehov som finns i ett län föranleder några särskilda utbildnings- och övningsinsatser.
- Det nationella behovet av återkommande utbildningar inom CBRNE bör utvärderas regelbundet.
- Aktörer som kan komma att uppträda gemensamt vid en CBRNE-händelse ska så långt som möjligt ha liknande utbildning.
- Aktörer bör i sin strategiska planering gemensamt identifiera det långsiktiga övningsbehovet inom området CBRNE.
- Aktörer som kan komma att uppträda gemensamt vid en CBRNE-händelse ska så långt som möjligt vara samövade.

Det står även i CBRNE-strategin att aktörer i samverkan identifierar luckor i det nationella utbildningsutbudet och verkar för att så långt som möjligt åtgärda dessa genom gemensamma utbildningsinsatser.

SOFÄ (samverkansområde farliga ämnen) konstaterade 2017 att utvärderingar av det nationella behovet av CBRNE-utbildning bör genomföras regelbundet men att det inte sker idag.

Utifrån en samlad bedömning av ovanstående tog CBRNE-samordningen initiativ till en utbildningskartläggning, som har genomförts i samverkan av följande aktörer: Polisen, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Socialstyrelsen, Försvarsmakten, Europeiska CBRNE-centret, Folkhälsomyndigheten, Region Skåne, Region Västernorrland, Storstockholms brandförsvaret samt MSB.

Med hjälp av en behovsanalysprocess, framtagna av Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, MSB, Socialstyrelsen, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har utbildningskartläggningen tagits fram. Behovsanalysprocessen består av sex steg;

Beställning, Planering, Önskat läge/Nuläge, Identifiera åtgärder, Prioritera åtgärder samt Resultat – underlag för vidare åtgärder.

Under stegen Beställning och Planering i behovsanalysen av utbildningskartläggningen konstaterades det att; omvärldsläget, inklusive det säkerhetspolitiska läget, ökar behovet av att aktörerna har kunskap om vilka utbildningar som finns tillgängliga. Den återupptagna totalförsvarsplaneringen gör också att trycket på kunskap och medvetenhet inom området CBRNE ökar, varför utbildningskartläggningen och kommande långsiktig planering av utbildningsbehovet är av stor vikt.

Nulägesanalysen visar att det finns många utbildningar inom området CBRNE, en del är öppna för flera aktörer och en del utbildningar har av olika anledningar inte genomförts de senaste 3-5 åren. Det saknas idag en samlad bild över utbildningarna och det saknas i stort en samverkan mellan aktörerna runt utbildning inom området.

Behovsanalysen mynnade ut i flera åtgärdsförslag, där gruppen har prioriterat de olika förslagen efter effekt, kostnad och sannolikhet, samt att åtgärden ger väntad effekt. Det förslaget som får högst prioritet är att ta fram en gemensam instruktörsutbildning för CBRNE-utbildning i samverkan, och att klargjord finansiering är en förutsättning för att få till det arbetet.

Arbetet med och resultatet av utbildningskartläggningen har redovisats för SOFÄ och presenterats vid det aktörsgemensamma CBRNE-mötet hösten 2018, i olika forum internt på MSB. Dessutom i MSB:s analys av utbildningsbehov och förutsättningar för MSB:s utbildningsverksamhet (fastslagen i januari 2019) beskrivs utbildningar inom CBRNE och oljeskadeskydd som ett av områdena med störst och mest akut utbildningsbehov inom området skydd mot olyckor.

Innehåll

UPPDRAGSBESKRIVNING	6
Definition av område	6
Avgränsning.....	6
METOD	6
Behovsanalysprocessen	6
NULÄGESANALYS	7
Sammanfattning	7
ÖNSKAT LÄGE	7
Målbild önskat läge (3-5 års sikt).....	7
ÅTGÄRDER	8
Åtgärder som genomgått prioriteringen	8
Högt prioriterade åtgärder.....	8
FÖRSLAG TILL OMHÄNDERTAGANDE	9
BILAGOR	10

Uppdragsbeskrivning

Definition av område

- I området ingår kartläggning av existerande utbildningar som berör området CBRNE.
- Kartläggningen omfattar utbildningar på alla nivåer (lokal, regional och nationell) och inkluderar personer och/eller aktörer i samhället som berörs vid en CBRNE-händelse.
- Fokus kommer att vara utbildning som omfattar alla skeenden vid en CBRNE-händelse, det vill säga förebygga, förbereda, själva händelsen, omhändertagande och efterarbete.
- Observera att framtida utbildningsbehov kommer ur det önskade läget efter analys av nuläget kopplat till kartläggningen.
- Beakta vikten av långsiktig planering av utbildningsbehovet vid definiering av det önskade läget.

Avgränsning

Utbildningar som inte tydligt har en CBRNE-inriktning ingår inte. Utbildning som är direkt tillämpligt på CBRNE-området bör dock ingå i kartläggningen.

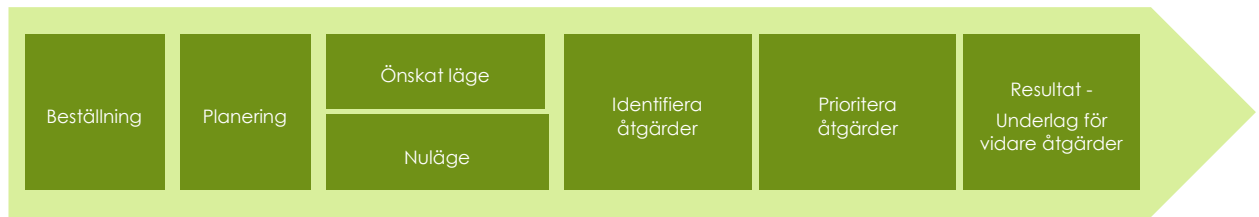
Större övningar och samverkansövningar som anses var prövande ingår inte, även om dessa kan sägas utgöra en form av utbildning och träning. Dock ingår praktiska moment och samverkan i utbildning vars syfte är lärande.

Kartläggning av informationsmaterial, såsom tillgänglig information på sakkunniga organisationers hemsidor, informationsblad etc, ingår inte heller i utbildningskartläggningen.

Metod

Behovsanalysprocessen

Den metod som har använts vid behovsanalysen är den behovsanalysprocess som MSB tillsammans med sex andra myndigheter har tagit fram. Metoden består av sex steg; Beställning, Planering, Önskat läge/Nuläge, Identifiera åtgärder, Prioritera åtgärder samt Resultat – underlag för vidare åtgärder. Metoden är en struktur som gör det möjligt för myndigheterna att identifiera och gemensamt prioritera områden där den svenska krisberedskapsförmågan behöver utvecklas i samverkan med andra berörda myndigheter.

De olika stegen i behovsanalysprocessen.

Nulägesanalys

Sammanfattning

Det finns i nuläget många utbildningar inom området CBRNE. Flera aktörer har utbildningar riktade till sina egna medarbetare för att klara av händelser som rör området CBRNE. Några av utbildningarna är även öppna för flera aktörer. En del utbildningar har av olika anledningar inte genomförts de senaste 3-5 åren, men kursplaner och rutiner för genomförande av kurserna finns. De flesta utbildningarna rymmer inom grundläggande kunskaper för CBRNE-området och till att hantera en CBRNE-händelse utifrån aktörernas arbetsområden och ansvarsområden. Ett fåtal utbildningar ligger dock enbart inom expertkunskapsområdet.

Det saknas idag en samlad bild över vilka utbildningar som finns inom området, vilket denna kartläggning är en början på att skapa en samlad bild.

Det saknas även i stort en samverkan mellan aktörerna kring utbildning inom området. Det har dock de senaste åren skapats utbildningar i samverkan på eget initiativ från aktörerna.

Önskat läge

Målbild önskat läge (3-5 års sikt)

En nationell aktörsgemensam utbildningsmodell. Ett förslag på modell är en ”triangel” för området CBRNE som uppdateras kontinuerligt utefter behov och hotbild. I förslaget som togs upp bestod triangeln av fem nivåer. I botten av triangeln finns utbildningar för baskunskap, exempelvis en kortare kurs inom CBRNE för offentliganställda som innefattar riskmedvetenhet, kännedom etc. Sedan högre upp i triangeln så blir utbildningarna mer omfattande, exempelvis utbildningar för instruktörer inom CBRNE. Högst upp i triangeln ligger utbildningar för experter och specialister, exempel utbildningar för AI (avancerad indikering). Inom tre år kan man utbilda utifrån utbildningstriangeln på nivå 1-3.

- Kunskapsnivån inom CBRNE-området har ökat, både ur ett krisberedskaps- och totalförsvarsperspektiv för att kunna förebygga, förbereda, omhänderta

och efterarbeta händelser inom CBRNE-området (operativt, teoretiskt, praktiskt och strategiskt).

- Alla offentligtanställda har en grundläggande medvetenhet om CBRNE.
- Det finns en gemensam instruktörsutbildning CBRNE, med en naturlig samverkan och ett brett kontaktnät.
- Det finns även en CBRNE utbildningsdatabas för Sverige (kurskatalog).
- Det finns en kontinuerlig övning och träning inom området.
- Hotbilden inom CBRNE-området är uppdaterad.

Åtgärder

Åtgärder som genomgått prioriteringen

- Ta fram en aktörsgemensam utbildningstriangel, förtydliga mål och syfte med utbildningsarbetet (observera att definitionen på CBRNE är bred) genom att remissa, förankra, skapa en aktörsgemensam överenskommelse om utbildningsnivåer.
- Identifiera saknade aktörer i utbildningskartläggningen (detta ingick som en del i arbetet med nulägesanalysen).
- Ta fram en gemensam instruktörsutbildning CBRNE (en samverkansutbildning för polis, räddningstjänst och ambulanspersonal).
- Upprätta en kurskatalog/databas inom området CBRNE.
- Genomför en analys av samhällets behov av CBRNE-utbildning utifrån kartläggningen som visar nuläget.
- Identifiera behov inom egen myndighet.
- Utred och klargör vem som ska tillhandahålla gemensamma utbildningar och hur finansiering ska ske.
- Ta fram en övningsbank för kontinuerlig övning och träning inom CBRNE-området, upprätthållande av kunskaper.
- Utveckla en grundläggande CBRNE-kurs för strategisk nivå – tillägg till ”högre kurs i samhällets krisberedskap och totalförsvar”.
- Skapa ett forum för deltagande organisationer dit de kan komma med åsikter, erfarenheter, återkoppling etc. Förvalta och uppdatera utbildningstriangeln.
- Lägg till ”F” Forensik, forensisk medvetenhet, bevissäkring.

Högt prioriterade åtgärder

Det har gjorts en prioritering utifrån effekt (vilken effekt åtgärden väntas ge), kostnad (den kostnad åtgärden förväntas få) och sannolikhet (sannolikhet att åtgärden ger väntad effekt).

Den åtgärd som fick högst prioritet var att ta fram en gemensam instruktörsutbildning inom CBRNE, men även att utreda och klargöra vem som

ska tillhandahålla de aktörsgemensamma utbildningarna och hur finansiering ska ske. Hög prioritet fick även skapa ett forum för deltagande organisationer dit de kan komma med åsikter och erfarenheter för att kunna förvalta och uppdatera utbildningstriangeln.

Förslag till omhändertagande

Arbetet med och resultatet av utbildningskartläggningen redovisades för SOFÄ den 7 december 2018, vid det aktörsgemensamma CBRNE-mötet den 5 september 2018 samt i olika forum internt på MSB. I MSB:s analys av utbildningsbehov och förutsättningar för MSB:s utbildningsverksamhet (fastslagen 2019-01-30), beskrivs utbildningar inom CBRNE och oljeskadeskydd som ett av de tre områdena med störst och mest utbildningsbehov.

Inom området utbildningar inom CBRNE och oljeskadeskydd beskrivs det också att; målgrupperna efterfrågar samordning och koordinering där MSB har en viktig roll att tillsammans med aktörerna identifiera luckor och verka för att åtgärda dessa genom gemensamma utbildningsinsatser.

Parallellt med denna utbildningskartläggning har det bland annat slutförts projekt, finansierade med medel från anslag 2:4 Krisberedskap. Exempel på ett av dessa projekt är en utbildning ”omhändertagande i riskfylld miljö-kemhändelser” som riktar sig mot blåljusorganisationerna, med gemensamma metoder och arbetssätt. Ett annat samverkansprojekt, även det finansierat av anslag 2:4 Krisberedskap är en sektorsövergripande kurs ”hantering av biorisker vid B-händelser” – med målgruppen operativ personal som har ansvar för träning och utbildning inom CBRNE inom den egna organisationen.

Alla aktörer har ett gemensamt ansvar för att ta sig an åtgärdsförslagen – och gärna i samverkan, vilket de två projekten ovan är exempel på.

Bilagor

De dokument som producerats under behovsanalysen ska alltid bifogas. Om andra bilagor bedöms relevanta kan dessa med fördel också bifogas.

- Bilaga 1 – Beställning och planering – Utbildningskartläggning
- Bilaga 2 – Nuläge – Utbildningskartläggning
- Bilaga 3 – Önskat läge – Utbildningskartläggning
- Bilaga 4 – Identifierade och prioriterade åtgärder – Utbildningskartläggning

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap